

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-105>

УДК 657:005.932

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ

FEATURES OF ACCOUNTING FOR LOGISTICS COSTS OF ENTERPRISES

Демський Володимир Іванович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1542-3363>**Demsky Volodymyr**

Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена дослідженню особливостей бухгалтерського обліку логістичних витрат підприємства. У статті розглядаються актуальні проблеми обліку логістичних витрат на підприємствах в умовах сучасної економіки. Запропоновано напрями удосконалення системи бухгалтерського обліку логістичних витрат із урахуванням принципів прозорості, достовірності й ефективності управління витратами. Обґрунтовано доцільність деталізації витрат, інтеграції з цифровими технологіями та поєднання фінансового й управлінського обліку. Особливу увагу приділено ролі логістичних витрат у формуванні собівартості продукції, товарів та послуг, а також їх впливу на фінансові результати. Запропоновано шляхи удосконалення обліку логістичних витрат з урахуванням сучасних технологій управління процесами постачання.

Ключові слова: логістика, логістичні витрати, бухгалтерський облік, витрати на збут, аналітичний облік, управління витратами, облікова політика.

The purpose of this article is to investigate the specific features of accounting for logistics costs at enterprises and to justify the need to improve the methodological tools for their proper reflection in accounting and reporting. The relevance of the research is driven by the increasing complexity and strategic importance of logistics in modern business conditions, especially in the context of globalization, disrupted supply chains, the impact of military conflicts on infrastructure, and the rapid digitalization of economic processes. In Ukraine, these factors are further intensified by wartime challenges, unstable fuel and transportation markets, and the need for transparent and adaptive cost management systems. Despite the growing share of logistics costs in total business expenditures, national accounting standards still lack clear definitions and guidelines for their recognition and classification. This creates uncertainty in reporting and distorts the economic picture of enterprise performance. Therefore, the issue of systematized and effective accounting for logistics costs becomes not only timely but essential for maintaining business continuity, improving operational efficiency, and supporting managerial decision-making. The methodological basis of the study includes general scientific methods such as analysis, synthesis, comparison, and abstraction, as well as special methods of accounting research, including expense classification, study of account correspondences, and evaluation of regulatory provisions in Ukrainian accounting standards (NAS of Ukraine). The study identifies the economic nature of logistics costs, classifies them according to key accounting criteria, and analyzes the existing gaps in practice and regulation. The article also illustrates typical accounting treatments using synthetic accounts (23, 92, 93, 94) and proposes detailed analytical tracking by function, responsibility center, and logistics operation type. The importance of integrating logistics information with accounting systems via ERP and TMS solutions is emphasized. The practical value of the article lies in its applied recommendations for developing internal accounting policies, automating logistics cost tracking, and improving the transparency and flexibility of financial control. The findings may be used by enterprises, particularly in Ukraine, to enhance their financial resilience and adapt to the challenges of wartime and post-war recovery.

Keywords: logistics, logistics costs, accounting, sales costs, analytical accounting, cost management, accounting policy.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку ринку та глобалізації логістична діяльність займає ключове місце в сис-

темі управління підприємством. Ефективна логістика сприяє зниженню витрат, покращенню обслуговування клієнтів і підвищенню

конкурентоспроможності. Відповідно, правильний бухгалтерський облік витрат логістичної діяльності є важливим інструментом контролю й аналізу. У сучасних умовах високої конкуренції та зростаючих вимог до ефективності управління ресурсами, логістика перетворилася з допоміжної функції на стратегічно важливу складову діяльності підприємства. Особливої уваги потребує облік логістичних витрат, адже вони становлять суттєву частку в загальній структурі витрат і безпосередньо впливають на фінансовий результат. Водночас, чинна нормативно-правова база України не містить чіткого трактування поняття «логістичні витрати» та не передбачає уніфікованих підходів до їх обліку. Це створює труднощі в ідентифікації таких витрат, їх правильному групуванні, розмежуванні між прямими та непрямими, а також у визначенні їх ролі у формуванні собівартості продукції чи послуг.

Недостатня уніфікованість методологічного інструментарію обліку логістичних витрат ускладнює процес прийняття управлінських рішень, знижує прозорість витратної частини бюджету підприємства та обмежує можливості для внутрішнього контролю й аналізу. У зв'язку з цим виникає потреба у глибокому дослідженні теоретичних основ та практичних підходів до організації бухгалтерського обліку логістичних витрат в умовах українських реалій господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика обліку витрат, у тому числі логістичних, є об'єктом постійної уваги науковців та практиків у сфері бухгалтерського обліку, економіки й логістики. У працях вітчизняних та зарубіжних авторів розглядаються різні підходи до класифікації витрат, їх аналітичного обліку та управління ними в межах загальної системи менеджменту підприємства.

Значний внесок у дослідження методології бухгалтерського обліку витрат зробили Ф. Ф. Бутинець [2], З. В. Гуцайлюк [7], В. В. Сопко [3], які підкреслюють необхідність удосконалення системи обліку витрат відповідно до інформаційних потреб управлінського персоналу.

У працях Т. П. Діброви [9] та В. І. Савчука [10] приділено увагу питанням калькулювання собівартості та формування витратної частини бюджету підприємства.

Питання логістики як економічної категорії та елемента управління господарською діяльністю розкрито в працях О. І. Сергієнка [8], Є. В. Крикавського [4]. Вони розглядають

логістичні витрати у ширшому контексті – як складову стратегічного управління ланцюгами постачання.

У наукових публікаціях останніх років, зокрема в статтях О. В. Чебан [5], Н. І. Романюк [6], розглядається практика обліку логістичних витрат на українських підприємствах, визначаються проблеми неузгодженості між бухгалтерським і податковим обліком, недоліки документального супроводу та відсутність чіткої класифікації витрат логістичного характеру.

Разом із тим, більшість наукових доробків науковців зосереджена або на загальній проблематиці витрат, або на окремих логістичних функціях (транспорт, склад, пакування), тоді як питання комплексного методологічного підходу до обліку логістичних витрат як системного явища залишається недостатньо розкритим. Це зумовлює актуальність подальших досліджень, спрямованих на поєднання теоретичних основ і практичних механізмів відображення логістичних витрат у бухгалтерському обліку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених обліку витрат, питання бухгалтерського обліку логістичних витрат як самостійного та комплексного об'єкта обліку і дослідження залишається недостатньо розкритим у сучасній вітчизняній літературі. Більшість наукових досліджень зосереджуються переважно на загальних підходах до класифікації витрат, калькулювання собівартості продукції або організації обліку витрат на збут, не розглядаючи логістику як специфічний міжфункціональний процес, що охоплює закупівлю, транспортування, зберігання, пакування та доставку. Серед невирішених або недостатньо висвітлених аспектів слід виділити: Відсутність єдиної термінології та підходів до визначення сутності логістичних витрат у системі бухгалтерського обліку. Чинні стандарти П(С)БО не містять окремого визначення цього виду витрат, що ускладнює їх облік і податкову інтерпретацію. Неузгодженість у відображенні логістичних витрат у фінансовому та управлінському обліку. У практиці підприємств часто виникає проблема поділу витрат на прямі та непрямі, а також труднощі у виборі правильного облікового рахунку. Відсутність дієвих методичних рекомендацій щодо ведення аналітичного обліку логістичних витрат з урахуванням сучасних бізнес-процесів та цифрових інструментів логістич-

ного менеджменту (TMS, WMS, ERP тощо). Недостатня увага до галузевих особливостей обліку логістичних витрат. В існуючих роботах бракує порівняльного аналізу методичних підходів у різних сферах (виробництво, торгівля, агросектор, логістичні компанії). Таким чином, існує об'єктивна потреба в подальшому комплексному дослідженні теоретичних і прикладних засад бухгалтерського обліку логістичних витрат із позицій сучасних викликів і тенденцій ведення господарської діяльності.

Загалом варто зазначити, що основними недоліками системи бухгалтерського обліку логістичних витрат є:

- групування витрат на загальних рахунках обліку витрат без деталізації;
- відсутність класифікації витрат за логістичними функціями;
- відсутність інтеграції між обліком і логістичними ІТ-системами;
- складність обліку витрат, пов'язаних з інформаційними сервісами, страхуванням, зовнішніми логістичними операціями. Вищенаведені недоліки унеможливають проведення ефективного контролю витрат та перешкоджають прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення особливостей бухгалтерського обліку логістичних витрат підприємств в умовах сучасного економічного середовища, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення їх облікового відображення з метою підвищення ефективності управління витратами та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. З огляду на наявні наукові та практичні розбіжності в підходах до обліку логістичних витрат, поставлено такі завдання: дослідити роль логістичних витрат у загальній системі витрат підприємства; проаналізувати чинні нормативно-правові положення щодо обліку витрат у контексті логістичної діяльності; розглянути практику облікового відображення логістичних витрат на підприємствах різних галузей; обґрунтувати напрями вдосконалення методики бухгалтерського обліку логістичних витрат з урахуванням вимог управлінського обліку та цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішне управління витратами підприємства неможливе без чіткого та достовірного їх відображення в бухгалтерському обліку. У цьому контексті логістичні витрати посідають важливе місце, адже вони супроводжують усі етапи руху товарно-матеріаль-

них цінностей – від закупівлі сировини до доставки продукції споживачу.

Логістичні витрати – це витрати, пов'язані з процесами транспортування, зберігання, пакування, навантаження-розвантаження, митного оформлення, інформаційного супроводу логістичних операцій, управління запасами тощо. Їх характерною рисою є перехресний вплив на різні сфери діяльності підприємства – як виробничу, так і збутову, управлінську. Вони мають здатність швидко змінюватися залежно від ринкових факторів: цін на паливо, тарифів перевізників, обсягу замовлень, термінів постачання тощо. Водночас, чинні Положення (стандарты) бухгалтерського обліку (зокрема П(С)БО 16 «Витрати») не містять окремо розмежування логістичних витрат, що ускладнює їх облік [1].

Для потреб бухгалтерського обліку логістичні витрати доцільно класифікувати за такими ознаками, табл. 1.

Згідно з чинним законодавством, логістичні витрати можуть бути віднесені до кількох груп за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»:

- Рахунок 23 «Виробництво» – логістика як частина виробничого процесу (наприклад, доставка сировини).
- Рахунок 92 «Адміністративні витрати» – логістика в межах управління офісом, внутрішні переміщення.
- Рахунок 93 «Витрати на збут» – витрати на транспортування готової продукції, упаковку, зберігання.
- Рахунок 94 «Інші операційні витрати» – у випадках разових або специфічних витрат, не пов'язаних напряму з реалізацією.

Ватро виокремити працю І. Й. Яремка [11] де представлено системний підхід до класифікації витрат логістичної діяльності, що ґрунтується на всебічному аналізі процесів управління матеріальними та інформаційними потоками в межах підприємства. Автор виокремлює кілька ключових ознак класифікації витрат, що дозволяють забезпечити комплексну оцінку ефективності логістичних функцій.

1) за видами логістичної діяльності розрізняють витрати, що виникають у процесах постачання, виробництва, збуту, транспортування, складування та інформаційного забезпечення. Такий підхід сприяє чіткому структуруванню витрат відповідно до логістичних підсистем;

2) за способом включення у собівартість продукції витрати поділяються на прямі, що прямо пов'язані з конкретною логістичною

Таблиця 1

Ознаки класифікації логістичних витрат для цілей бухгалтерського обліку

№ з/п	Ознака класифікації	Класифікаційні групи	Призначення в обліку
1	За видом логістичних операцій	Транспортування, зберігання, пакування, навантаження-розвантаження, інформаційна логістика	Визначення об'єктів витрат для аналітичного обліку
2	За місцем виникнення	Виробництво, склад, відділ збуту, адміністрація	Формування облікових даних за центрами відповідальності
3	За функціональним призначенням	Виробничі витрати, витрати на збут, адміністративні витрати, інші операційні витрати	Визначення рахунків обліку (23, 92, 93, 94)
4	За способом віднесення на об'єкт обліку	Прямі, непрямі	Застосування методів розподілу витрат і калькулювання
5	За періодичністю	Постійні, змінні	Планування та бюджетування логістичних витрат
6	За способом здійснення	Власні логістичні послуги, сторонні (аутсорсинг)	Визначення вартості логістичних контрактів і управління витратами на зовнішніх підрядників

Джерело: сформовано на основі [5; 6; 7; 9; 10; 11]

операцією, та непрямі, які розподіляються між декількома видами діяльності;

3) за економічною природою виокремлюють постійні та змінні витрати, що визначаються залежно від обсягу логістичних операцій та інтенсивності використання ресурсів;

4) за місцем виникнення витрати класифікуються відповідно до структурних підрозділів підприємства, таких як транспортний, складський чи диспетчерський відділи;

5) за функціональним призначенням логістичні витрати поділяють на операційні, пов'язані з поточною діяльністю, та капітальні, що відображають інвестиції в розвиток логістичної інфраструктури.

Узагальнений підхід до класифікації витрат логістичної діяльності І. Й. Яремка дозволяє не лише формалізувати облік витрат, але й створює підґрунтя для їх раціонального управління в межах логістичної системи підприємства.

Для забезпечення управлінського контролю та прийняття рішень доцільно вести також аналітичний облік логістичних витрат за:

- видами логістичних операцій (транспортування, пакування, зберігання);
- контрагентами (транспортні компанії, логістичні партнери);

– об'єктами логістики (маршрути, склади, проекти); місцями виникнення витрат (центр витрат, підрозділ, регіон).

Застосування ERP-систем (наприклад, BAS, SAP, 1C) дозволяє автоматизувати облік логістичних витрат, пов'язати облікові дані з управлінськими показниками, зменшити людський фактор і підвищити прозорість обліку. В контексті обліку логістичних витрат ERP-системи відіграють важливу роль оскільки дозволяють автоматизувати бухгалтерські проведення, створюють реальну аналітику витрат за маршрутами, водіями, партіями, складами тощо.

Варто виокремити та узагальнити наступні особливості обліку логістичних витрат, що зумовлені їх багатофункціональністю, складністю структури та впливом на собівартість продукції й фінансові результати підприємства.

По-перше, логістичні витрати мають комплексний та міжфункціональний характер, оскільки виникають на різних етапах господарської діяльності: під час закупівлі, транспортування, складування, зберігання, виробництва та реалізації продукції. Внаслідок цього у бухгалтерському обліку складно забезпечити їх однозначне відображення за функціональними ознаками, що, своєю чергою, потребує

належної аналітики та деталізації витрат за логістичними підсистемами.

По-друге, значна частина логістичних витрат має непрямий характер і не може бути прямо віднесена на собівартість окремих видів продукції чи послуг. У зв'язку з цим виникає потреба у застосуванні спеціальних методів розподілу витрат, таких як база тоннажу, обсяг перевезень, відпрацьований час або інші релевантні показники.

По-третє, важливою особливістю є необхідність деталізації витрат у межах загальних бухгалтерських статей. Так, традиційна стаття "витрати на збут" у фінансовій звітності не дозволяє здійснити глибокий аналіз логістичних компонентів, таких як витрати на транспортування, пакування, інформаційне забезпечення чи утримання складів. Це, у свою чергу, ускладнює оцінку ефективності логістичних процесів та виявлення напрямів їх оптимізації.

Крім того, в обліковій системі підприємства логістичні витрати мають подвійне значення – з одного боку, вони формують інформацію для зовнішньої звітності, з іншого – виступають важливим елементом управлінського обліку, який орієнтований на прийняття управлінських рішень. Тому постає необхідність адаптації облікової політики підприємства до інформаційних потреб менеджменту шляхом впровадження систем аналітичного обліку логістичних витрат.

Окрему групу становлять витрати, які підлягають капіталізації, тобто відображаються як інвестиції у логістичну інфраструктуру підприємства (наприклад, витрати на будівництво логістичних центрів, придбання транспортних засобів, автоматизованих систем обліку і контролю руху товарно-матеріальних цінностей). Такі витрати відображаються в обліку як об'єкти основних засобів та підлягають подальшій амортизації.

Таким чином, бухгалтерський облік логістичних витрат потребує чіткого структурного підходу, що поєднує фінансові та управлінські аспекти. Це передбачає формування гнучкої системи облікових реєстрів, що дає змогу не лише забезпечити відповідність вимогам фінансової звітності, а й надати релевантну інформацію для прийняття оперативних і стратегічних рішень у сфері логістики.

Також варто зазначити, що логістичні витрати є важливим елементом прямої та непрямой собівартості продукції, товарів або послуг. Залежно від етапу логістичного лан-

цюга, вони можуть бути включені як у виробничу собівартість (наприклад, доставка сировини на виробництво), так і в собівартість реалізованої продукції (наприклад, транспортування готової продукції до покупця). Логістичні витрати мають подвійну роль з одного боку є необхідними операційними витратами для здійснення господарської діяльності, а з іншого боку є фактором, що прямо впливає на чистий фінансовий результат підприємства.

Логістичні витрати становлять одну з ключових статей витрат у багатьох галузях господарювання, проте їх структура, економічна сутність та методи облікового відображення можуть суттєво відрізнятися залежно від специфіки діяльності підприємства. Тому у різних галузях логістичні витрати мають відмінне облікове навантаження. Наприклад, у сільському господарстві – вагому частку займають витрати на транспортування сировини з полів до елеваторів і переробних підприємств. У торгівлі – це основні витрати на доставку товарів до торгових точок та міжскладську логістику. У промисловості – логістика охоплює внутрішнє переміщення між цехами, міжскладський транспорт, підготовку матеріалів до виробництва. Таким чином кожна з наведених галузей має свою структуру логістичних процесів, що визначає характер і метод обліку витрат. Універсального підходу до обліку логістичних витрат не існує, а тому підприємствам слід адаптувати свою облікову політику з урахуванням своєї галузевої специфіки та автоматизувати аналітику витрат відповідно до власних потреб.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що логістичні витрати становлять важливу складову загальної системи витрат підприємства і значною мірою впливають на його фінансові результати, ефективність управління та конкурентоспроможність. Особливість цих витрат полягає у їхній багатокомпонентності, міжфункціональному характері та залежності від зовнішніх ринкових умов. Проаналізовано, що чинна нормативно-правова база бухгалтерського обліку в Україні не містить чіткого визначення логістичних витрат як окремого об'єкта обліку, що ускладнює процес їх класифікації, аналітичного обліку та відображення у фінансовій звітності. У результаті на практиці виникають труднощі з обґрунтованим розподілом таких витрат між рахунками обліку, особливо при їх поєднанні з витратами на збут, виробництво та адміністративне забезпечення.

Виявлено потребу у вдосконаленні підходів до ведення обліку логістичних витрат на основі:

- 1) розробки внутрішньої облікової політики з урахуванням специфіки логістичних операцій;
- 2) запровадження детального аналітичного обліку логістичних витрат за центрами відповідальності, маршрутами, контрагентами;
- 3) використання сучасних інформаційних технологій, які забезпечують інтеграцію логістичних даних з бухгалтерськими реєстрами;

4) посиленні ролі управлінського обліку та контролю для оцінки ефективності логістичних рішень.

Таким чином, подальші дослідження доцільно зосередити на практичному впровадженні комплексної методики обліку логістичних витрат в умовах цифрової трансформації та поглиблення інтеграції облікової системи з управлінськими процесами підприємств різних галузей. Також на інтеграції інформаційних логістичних систем у бухгалтерське середовище та застосуванні інструментів управлінського обліку для формування цільових звітів щодо ефективності логістичних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 15.05.2025).
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: підручник. Житомир : ПП «Рута», 2020. 848 с.
3. Сопко В. В., Гуроров А. М. Бухгалтерський облік: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 520 с.
4. Крикавський Є. В. Логістика: навч. посіб. 3-тє вид., допов. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2018. 456 с.
5. Чебан О. В. Особливості обліку витрат на логістику підприємства. *Економіка і організація управління*. 2023. № 1. С. 85–91.
6. Романюк Н. І. Управління логістичними витратами: економіко-обліковий аспект. *Фінанси, облік і аудит*. 2022. № 30. С. 102–107.
7. Гуцайлюк З. В. Облік витрат в управлінні логістичною діяльністю підприємства. *Облік і фінанси*. 2021. № 4(94). С. 58–63.
8. Сергієнко О. І. Логістика у системі економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. № 70. С. 117–123.
9. Діброва Т. П. Витрати підприємства: облік, контроль, аналіз : монографія Київ : КНЕУ. 2019. 352 с.
10. Савчук В. І. Методичні підходи до калькулювання логістичних витрат. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 147–153.
11. Яремко І. Й. Класифікація витрат як основа організації обліку і контролю логістичної діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2024. № 64.

REFERENCES:

1. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). Accounting Standard 16 «Expenses». Retrieved May 15, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (accessed April 15, 2025).
2. Butynets, F. F. (2020). *Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: pidruchnyk* [Accounting in Ukraine: textbook]. Zhytomyr: Ruta, 848 p. (in Ukrainian).
3. Sopko, V. V., & Hutorov, A. M. (2019). *Bukhhalterskyi oblik: pidruchnyk* [Accounting: textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 520 p. (in Ukrainian).
4. Krykavskiy, Ye. V. (2018). *Lohistyka: navchalnyi posibnyk* [Logistics: educational manual] (3rd ed.). Lviv: National University «Lviv Polytechnic», 456 p. (in Ukrainian).
5. Cheban, O. V. (2023). Osoblyvosti obliku vytrat na lohistyku pidpriemstva [Features of accounting for logistics costs at the enterprise]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, vol. 1, pp. 85–91.
6. Romaniuk, N. I. (2022). Upravlinnia lohistychny vytratamy: ekonomiko-oblikovyi aspekt [Management of logistics costs: Economic and accounting aspect]. *Finansy, oblik i audyt*, vol. (30), pp. 102–107.
7. Hutsailiuk, Z. V. (2021). Oblik vytrat v upravlinni lohistychnoi diialnistiu pidpriemstva [Accounting of costs in the management of logistics activities of the enterprise]. *Oblik i finansy*, vol. 4(94), pp. 58–63.
8. Serhiienko, O. I. (2020). Lohistyka u systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Logistics in the system of economic security of the enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. (70), pp. 117–123.
9. Dibrova, T. P. (2019). Vytraty pidpriemstva: oblik, kontrol, analiz: monohrafiia [Enterprise expenses: Accounting, control, analysis: monograph] Kyiv: KNEU, 352 p. (in Ukrainian)

10. Savchuk, V. I. (2020). Metodichni pidkhody do kalkuliuvannia lohistychnykh vytrat [Methodological approaches to logistics cost calculation]. *Biznes Inform*, vol. (3), pp. 147–153.
11. Yaremko, I. Y. (2024). [Classification of expenses as a basis for organizing accounting and control of enterprise logistics activity]. *Ekonomika i suspilstvo*, vol. (64), pp. 117–123.